

The Passing of the Year

Jonathan Dove

Tired / Toward the Unknown Region

Ralph Vaughan Williams

Im Herbst / Abendlied / O schöne Nacht /

Johannes Brahms

Toonkunstkoor Leiden

onder leiding van

Rens Tienstra

Met medewerking van

Laura Balicov ➤ piano
Zoë van de Kerkhof ➤ stadsdichter Leiden

Dit concert is mede mogelijk gemaakt door

Leiden

het
Cultuurfonds

**STICHTING FONDS
VOOR DE GELD- &
EFFECTENHANDEL**

Programma

Tired (Vaughan Williams, arr. Rens Tienstra)

Invocation (POTY – Dove)

-

The narrow bud opens her beauties to the sun (POTY – Dove)

Hot sun, cool fire (POTY – Dove)

Ah, Sun-flower! (POTY – Dove)

-

Adieu! farewell, earth's bliss (POTY – Dove)

Im Herbst (Brahms)

-

Abendlied (Vier Quartette – Brahms)

-

O schöne Nacht! (Vier Quartette – Brahms)

Ring out, wild bells (POTY – Dove)

Toward the Unknown Region (Vaughan Williams)

Lieve luisteraar,

Van harte welkom in de prachtige Marekerk bij ons eerste, maar niet laatste, concert van 2025.

Het is een bijzonder jaar voor het Toonkunstkoor Leiden, eentje van oud én nieuw.... In 2025 vieren we ons 150-jarig bestaan! Een jubileumconcert is al in de maak.

Het is ook het jaar van ons allereerste concert onder leiding van onze nieuwe dirigent Rens Tienstra. We kennen hem inmiddels als een bevlogen, zeer enthousiaste dirigent, die ons met veel energie, vertrouwen en vrolijkheid dirigeert.

Daarnaast heeft Vivienne ChuLiao vorig jaar afscheid genomen als repetitor. Als soliste zal ze echter verbonden blijven met het koor. Gelukkig mogen we u vanavond voorstellen aan onze nieuwe vaste repetitor: Laura Balicov, die bij dit concert ook als soliste optreedt. Laura is een oude bekende, omdat ze ons in het verleden, als vervangster van Vivienne, regelmatig heeft begeleid.

Het programma van vanavond reflecteert een beetje het tumult en de uitersten van emoties die in 2024 voorbij zijn gekomen. Een jaar waarin we innig afscheid namen en van harte welkom heetten, een jaar van weemoed en hoop, van een traan en gelukkig ook veel gelach!

The Passing of the Year is een bonte verzameling van heerlijke liederen waarin we laveren tussen klanken van wanhoop en melancholie, tot jubelende hoop en bruisend nieuw leven. Dit alles wordt door de Leidse stadsdichteres Zoë van de Kerkhof gelardeerd met speciaal voor vanavond geschreven gedichten.

Ik wens u een heerlijke avond toe!

Met warme groet,

namens het Toonkunstkoor Leiden,

Dorte Cotellessa – Kramers

Voorzitter TKKL

Rens Tienstra – dirigent

Op 1 juni heeft onze voormalige dirigent Hans van der Toorn zijn laatste concert gedirigeerd: het *Requiem* van Verdi. Vanaf 2 juni heeft dirigent Rens Tienstra het dirigeerstokje van hem overgenomen.

Rens Tienstra (*1988) is actief als componist, dirigent, orkestrator, musicoloog, docent en programmeur. Zijn praktijk omvat de volle rijkdom van de muziekgeschiedenis, van de oudst bekende muzieknotaties tot wereldpremières.

Foto: Monica Stuurop

Tienstra studeerde achtereenvolgens orkestdirectie, compositie en kerkmuziek aan het conservatorium van Amsterdam (Master of Music), musicologie aan de Universiteit van Birmingham (Master of Arts) en promoveerde magna cum laude tot doctor in de muzikwetenschap aan de Folkwang-Universität te Essen.

Als dirigent leidt hij o.a. de Schola Cantorum Amsterdam en Schola Gregoriana Noordwijk. Eerder leidde hij de koren van de Kathedrale Basiliek St. Bavo en Koorschool te Haarlem. Tienstra is artistiek leider van het Nederlands Gregoriaans Festival in Den Bosch en programmeur van de Utrechtse Pieterskerkconcerten. Als musicoloog heeft hij boeken, muziekedities en artikelen op zijn naam staan, waaronder enkele baanbrekende studies en de ontdekking van een volledige collectie middeleeuwse gezangen. Hij doceert aan het Utrechts Conservatorium en geeft daarnaast geregeld colleges, workshops en scratches in allerhande muzikale onderwerpen in binnen- en buitenland.

Zijn composities en arrangementen werden inmiddels gespeeld door uiteenlopende groepen: de grote Europese kathedrale koren, internationale ensembles zoals ASKO|Schönberg, het Nieuw Ensemble en Ensemble 10/10, en vele Nederlandse koren. Zijn muziek klonk in alle

grote concertzalen en kathedralen, op binnen- en buitenlandse festivals, muziektheaterproducties en klokkentorens.

Vanavond dus Rens' eerste grote uitvoering met het Toonkunstkoor Leiden. Hij laat zich meteen van zijn meest veelzijdige kant zien: het eerste stuk van het programma, eigenlijk geschreven voor (mezzo)sopraan en piano, is door hem bewerkt voor meerstemmig koor. Meteen al een wereldpremière in deze vorm dus!

www.renstienstra.nl

Laura Balicov – piano

Pianiste Laura Balicov studeerde in de Republiek Moldavië bij Larisa Jar en behaalde haar bachelor en master aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Naum Grubert en David Kuyken.

Laura won diverse concoursen in Moldavië, Roemenië, Polen en andere landen. Ze trad op in beroemde concertzalen als de Sint Petersburg Philharmonic, de Organ Hall in Chisinau-Moldavië, de Brasov Philharmonic in Roemenië en het Chopin Museum in Polen.

Gedurende haar studie nam Laura deel aan diverse masterclasses, verzorgde concerten en speelde

op festivals in Nederland. Sinds september 2024 is ze de zeer gewaardeerde begeleidend pianiste van het Toonkunstkoor.

<https://www.facebook.com/laura.balikov.58/>

Rens over het programma

In *The Passing of the Year* wordt het verstrijken van de uren, dagen en maanden bezongen en becommentarieerd in oud en nieuw werk. We doen dat met koorwerken, maar ook met gedichten van stadsdichter Zoë van de Kerkhof, speciaal voor deze uitvoering geschreven.

De vocale reis start in de herinnering, bij het dovende vuur van Vaughan Williams' intieme lied *Tired* (1960). 'I shall remember shadows growing deeper as the fire fell to ashes, and the minutes passed,' aldus de laatste regels, geschreven door Vaughan Williams' vrouw Ursula. Het lied klinkt vandaag in een nieuw arrangement voor vierstemmig koor en piano.

Maar we blijven niet hangen in nostalgische herinnering. Het titelwerk van dit concert, Jonathan Dove's *The Passing of the Year*, zweept ons op naar nieuwe wegen.

Dove opent zijn cyclus voor koor en piano met woorden van de bekende Engelse dichter William Blake: 'O Earth, return!' Samenklanken en onalledaagse combinaties van akkoorden worden gecombineerd met polyritmiek: verschillende ritmische lagen, die haast over elkaar heen tuimelen. In de volgende delen passeren gedichten van George Peele, Thomas Nash en Alfred Lord Tennyson, waarbij de verschillende seizoenen duidelijk herkenbaar zijn. Soms is het Dove daarbij meer te doen om een soort textuur dan verstaanbaarheid of herkenbare melodieën, als het koor in allerlei gestapelde ritmes 'langs waait': een vocale vorm van impressionisme. En opeens grijpt Dove de luisteraar dan met een onschuldig simpele melodie als hij het keren van een zonnebloem bezingt, die later opbloeit in een achtstemmige canon.

Met het bereiken van de herfst wordt teruggегrepen op ouder werk: de toepasselijk weemoedige klanken van Johannes Brahms' *Quartette* voor piano en koor (1877-1884). In het a capella *Im Herbst* lijken we af te stevenen op een onvermijdelijk tragisch einde. Heeft de melancholie ons dan toch te pakken?

Zeker niet. In *O schöne Nacht!* biedt het duister en het levendige geruis van de nacht de mogelijkheid voor een jongen om zijn liefje te bezingen.

Maar in het *Abendlied* komt het leven de zanger in het ‘Entschweben, immer empor, (...) Ganz, wie ein Schlummerlied vor’.

Het stervende jaar wordt echter niet met een slaapliedje uitgeleide gedaan. In *Dove’s Ring out, wild bells!* – een prachtige tekst van Alfred Lord Tennyson, oorspronkelijk getiteld *In Memoriam* – moet al het oude wijken voor wat komen gaat. ‘The year is dying in the night; Ring out, wild bells, and let him die.’ Dove heeft hier niet de hele tekst getoonzet en besluit daarom met het altijd actuele ‘Ring out the thousand wars of old, Ring in the thousand years of peace.’ Een flinke kluit voor het koor, maar een indrukwekkende afronding van Dove’s cyclus.

Met die aanmoediging gaan we op naar de onbekende gronden van het nieuwe jaar. We keren terug naar de eerder gehoorde componist Vaughan Williams, maar nu met zijn epische *Toward the Unknown Region*. ‘Darest thou now, O soul, Walk out with me toward the unknown region?’

Dit weinig gehoorde koorwerk was Vaughan Williams’ eerste (succesvolle) poging tot een groot koorwerk, zoekend naar een nieuwe ‘Engelse’ (d.w.z.: niet-Duitse) stijl. De scherpe luisteraar zal nog enkele echo’s van Wagner herkennen, vooral in de soms eindeloze melodievoering. Maar als in het stuk de geest uit de fles is, is duidelijk de invloed van Hubert Parry – denk aan ‘The Last Night of the Proms’ – te merken. Het was zijn eerste grote zetting op een tekst van Walt Whitman; met deze dichter en muzikale stijl zou Vaughan Williams uiteindelijk zijn stem vinden in de monumentale *Sea Symphony*.

‘Then we burst forth, we float, In Time and Space O soul, prepared for them, Equal, equipt at last, (O joy! O fruit of all!) them to fulfill O soul!’
Op naar nieuwe wegen. Toonkunst kijkt ernaar uit.

**Wilt u controleren of uw telefoon uitstaat?
Hartelijk dank daarvoor.**

foto: Eelkje Colmjon

Zoë van de Kerkhof – Stadsdichter

Zoë van de Kerkhof is sinds 11 april 2022 stadsdichter van Leiden. Haar eerste opdracht was het schrijven en voordragen van een gedicht voor 4 mei. Meer opdrachten volgden, zoals voor wereldlichtjes-dag, 3 oktober en voor een campagne om huizen te isoleren. Op 29 oktober 2023 behaalde ze een hoogtepunt met haar overwinning op 't Groot Gouds

Stadsdichters Gala, waarmee ze zich een jaar lang de Beste Stadsdichter van Nederland mocht noemen. Op 30 maart 2024 ontving ze de 'AMAI 2024 Spoken Word Publieksprijs'.

Voor het schrijven van een gedicht duikt Zoë in een onderwerp, praat met de betrokkenen en kijkt documentaires. Vervolgens schuift ze met woorden, speelt met zinnen, zweet, puft en glimlacht: een gedicht is geboren. Na haar studie Culturele Antropologie leerde ze fotograferen en ging op reis om beeldverhalen vast te leggen. In haar eerste foto-expositie waren o.a. de gedichten van Willem Wilmink een belangrijke inspiratiebron, omdat hij het alledaagse tot kunst verheft. Maar haar grootste inspiratiebron is haar zoontje van 3 jaar die haar elke dag weer poëzie laat zien door zijn verwondering voor alles wat nieuw en mooi is. Voor dit concert heeft Zoë deels geput uit haar archief en deels heeft zij nieuwe gedichten speciaal voor dit concert geschreven.

www.zoeschrijftmetlicht.nl

De gedichten die Zoë voordraagt bij dit concert, zijn daags na afloop van dit concert te herlezen op de site van Toonkunstkoor Leiden (www.toonkunstkoorleiden.nl) onder het kopje 'concertarchief' bij POTY 1/2/'25.

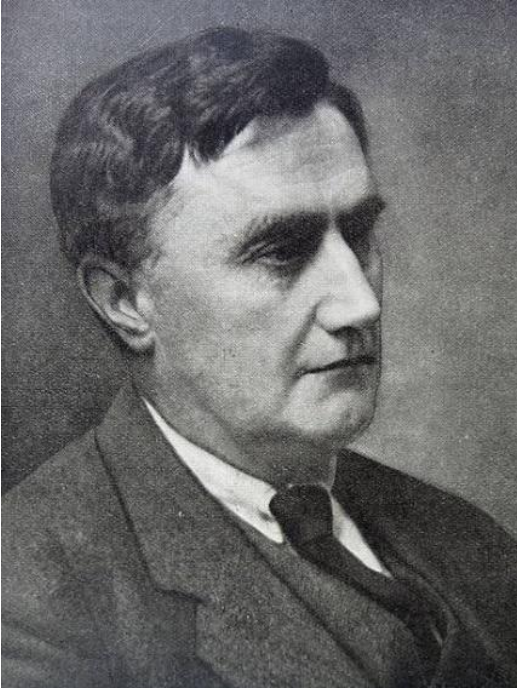
Jonathan Dove (1959 –)

Jonathan Dove is een Brits componist van onder andere opera-, koor- en kamermuziek. Hij studeerde compositie aan de Universiteit van Cambridge. In 1987 begon hij als koorrepetitor bij het Glyndebourne Opera Festival,

waarvoor hij in 1998 de komische opera *Flight* schreef, gebaseerd op het waargebeurde verhaal van een Iraanse vluchteling die achttien jaar op het vliegveld Charles de Gaulle verbleef. Het stuk betekende zijn internationale doorbraak. In Nederland zijn onder meer de opera *Kwasi en Kwame* te horen geweest, met een libretto van Arthur Japin naar diens roman *De zwarte met het witte hart*, en *Ringetje*, een bewerking van Wagners *Der Ring des Nibelungen* voor 18 spelers gedurende twee avonden.

Het Toonkunstkoor voert vanavond *The Passing of the Year* uit. Dit stuk is gewijd aan de nagedachtenis van Dove's moeder. Het bezingt het verstrijken van de seizoenen.

Dove zoekt in zijn muziek voor koor steeds de betekenis van het woord en de letterlijke zeggingskracht van de stem. Hij improviseerde met kinderen en amateurs, liet ongetrainde zangers zingen en ziet muziek als bindmiddel voor de gemeenschap. 'Muziek is van ons allemaal, en het plezier van samen iets maken is iets waar we recht op hebben. Dus of ik nu met beroepsmusici of met niet-professionele musici werk, het begint met de vraag hoe ik kan schrijven wat mijn uitvoerders kunnen en graag willen zingen of spelen. Wat ze móóí vinden.', aldus de componist.

Ralph Vaughan Williams (1872 – 1958)

Ralph Vaughan Williams is een van de bekendste Britse componisten. Na zijn studie in Londen en Cambridge volgde hij lessen bij Max Bruch en Maurice Ravel. Begin twintigste eeuw reisde hij door Engeland om folksongs te verzamelen en er composities van te maken. Veel daarvan zijn nog steeds populair.

De Britse Renaissance-muziek was een grote inspiratiebron voor Vaughan Williams.

Van 1905 tot 1953 was hij muzikaal leider van het Leith Hill Musical Festival en van 1919 tot 1938 docent compositie aan het Royal College of Music in Londen, waar hij zelf student was geweest.

In de Eerste Wereldoorlog diende hij vrijwillig in het leger in Frankrijk. Die ervaring maakte diepe indruk op hem en vormde de inspiratie voor zijn *Pastoral Symphony*.

Zijn omvangrijke oeuvre omvat symfonieën, concerten voor piano, viool, hobo en tuba, opera's, kamer-, ballet- en filmmuziek, een breed scala aan populaire liederen en koor- en orkestwerken. De uitvoeringen dirigeerde hij zelf. Voor de teksten liet hij zich graag inspireren door schrijvers als Shakespeare, Bunyan en Walt Whitman. Hij werd onderscheiden met talrijke prijzen.

Het Toonkunstkoor voert vanavond *Toward the Unknown Region* en *Tired* uit. *Tired* bezingt de liefde tussen man en vrouw. De tekst is

afkomstig van Vaughan Williams' tweede vrouw Ursula. Het is een van Vaughan Williams' laatste liederen voor zijn dood in 1958.

Toward the Unknown Region (1906) is juist een van de eerste grote koorwerken die hij componeerde. Het werd onmiddellijk een succes.

Na zijn overlijden in 1958 is Ralph Vaughan Williams bijgezet in Westminster Abbey, vlakbij de Renaissance-componist Henry Purcell.

Vaughan Williams als officier in de jaren twintig in the Royal Garrison Artillery (1917).

Foto: Herbert Lambert (1882-1936)

Johannes Brahms

(1833 – 1897)

Johannes Brahms was een Duitse componist, dirigent, organist en pianist. Hij werd geboren in een sloppenwijk in Hamburg. Zijn vader was een muzikant die in cafés hoorn en contrabas speelde, zijn moeder kleermaakster. Zij zorgden ervoor dat de jonge Johannes al vroeg pianoles kreeg. Vanaf zijn dertiende speelde hij in kroegen en bordelen om bij te dragen aan het gezinsinkomen. Toen hij achttien was, schreef hij zijn eerste werk, het Scherzo in es-klein.

In 1853 ontmoette hij op een pianotournee Robert en Clara Schumann. Dankzij de lovende woorden van de invloedrijke Schumann was Brahms' naam gemaakt. Hij werd al snel dirigent aan het hof in Detmold. In 1862 verhuisde hij naar Wenen, waar hij bevriend raakte met Johann Strauss jr.

Na de dood van zijn moeder in 1866 componeerde hij *Ein deutsches Requiem*, zijn wereldwijd bekende oratorium over lijden en troost. Hij gebruikt hierin Bijbelteksten in de vertaling van Luther, in plaats van de gebruikelijke Latijnse tekst. Achteraf had hij, volgens eigen zeggen, het stuk liever het 'Requiem van de Mens' willen noemen.

In 1877 componeerde Brahms het eerste lied uit de cyclus *Vier Quartette*, waarvan het Toonkunstkoor vanavond twee liederen zingt: *Abendlied*: een romantische toonzetting van de nacht en *O schöne Nacht*: een lied over geheime nachtelijke avonturen. Dit derde uit de serie van 4 kwartetten schreef Brahms, samen met het vierde in 1884, waarmee hij de cyclus voltooide. Als eerste van de Brahmsliederen zingt het koor het nog later (1888) geschreven *Im Herbst*; een melancholieke overdenking over de herfst.

Brahms voelde zich thuis in de klassieke traditie van Bach, Mozart, Beethoven en Schubert en wordt gerekend tot de late romantiek. Hij was verklaard tegenstander van de 'rebelse' modernisten Wagner en Liszt, maar was zelf wel degelijk een vernieuwer. Vooral zijn harmonische vondsten en syncopische ritmiek waren modern voor zijn tijd. Zijn omvangrijke oeuvre behelst symfonieën, serenades, piano- en vioolconcerten, kamermuziek, liederen en bewerkingen van Händel, Schubert en Bach.

Brahms overleed in 1897 en is begraven in Wenen, vlakbij Beethoven en Schubert.

**Velzel Hoveniers
en
Groeningenieurs**

De Kempenaerstraat 109

2341 GK Oegstgeest

T. 071-515 59 37

info@velzelhoveniers.nl

www.velzelhoveniers.nl

De bloemen voor dit concert werden verzorgd door Asarum

Team Asarum wenst u een fijn concert!

*Wilt u nog meer sfeer en kleur beleven in
onze winkel vol van kleur & geur, bloemen
en planten, potten & glaswerk?*

WELKOM! Graag tot ziens!

Hoge Rijn dijk 76 Leiden

www.asarum.nl

071-5144241

SING ALONG EVENTS VOOR MEEZINGCONCERTEN OP NIVEAU

8 MAART 2025

Delen uit **Matthäus Passion** van **Bach** met verteller in de Dominicuskerk in **Amsterdam**.

29 MAART 2025

Matthäus Passion van **Bach** met verteller in de Sint-Agathakerk in **Beverwijk**.

30 EN 31 AUGUSTUS 2025

Zangweekend Carmina Burana van **Orff** in Fletcher Hotel Sparrenhorst in **Nunspeet**. Concert in Theater Veluvine.

25 OKTOBER 2025

The Beatles Sing Along in het Muziekgebouw in **Eindhoven**.

22 NOVEMBER 2025

Requiem van **Fauré** in de Dominicuskerk in **Amsterdam**.

Er wordt samengewerkt met orkest en solisten. Deze dagen staan onder leiding van dirigent Martin van der Brugge.

WWW.SINGALONGEVENTS.NL

SJARDIJN
gevelrestauratie

M. Sjardijn

06 53 72 17 66

**Gevelrestauratie van
Sjardijn, als het écht
perfect moet zijn**

Asserstraat 46, 2313 GH Leiden
michelsjardijn@hotmail.com
www.sjardijngevelrestauratie.nl

Toonkunstkoor Leiden (TKKL)

TKKL heeft ongeveer 70 leden en streeft ernaar elke twee jaar drie concerten te geven; een wat uitgebreider/groter werk op de grotere Leidse podia zoals de Pieterskerk, de Hooglandse Kerk of de Stadsgehoorzaal, afgewisseld met een wat minder omvattend concert in een intiemere setting. Voor de concerten wordt samengewerkt met professionele solisten, orkesten of begeleiders, maar ook met uitstekende amateurorkesten, zoals het Leiderdorps Kamerorkest, het Toonkunstorkest Leiden, het Delfts Symphonie Orkest en de Utrechtse Muziek Academie.

Elke repetitie en studiedag (2 maal per concert) is Laura Balicov als repetitor aanwezig om het koor te ondersteunen en/of te begeleiden op de piano. Met regelmaat wordt aandacht besteed aan de kwaliteit van de individuele stemmen door workshops stemvorming en solfège te organiseren en door elke 4 jaar herstemmingen per stemgroep te houden.

Daarnaast wordt door TKKL-leden meegewerkt aan bijvoorbeeld een amateurkorendag of andere Leidse muziekprojecten. Zo was een delegatie van het koor het afgelopen jaar te zien en te horen tijdens het Leidse grachtenfestival bij de voorstelling 'Requiem' van Collectief Ludvik. Veel koorleden zetten zich ook op andere manieren dan alleen zingen in voor het koor, wat de goede sfeer en betrokkenheid onderling bevordert. Ook de halfjaarlijkse borrel draagt hieraan bij. Als voorbereiding op de jaarlijkse Leidse Scratchdagen organiseert het koor sinds vijf jaar een korte cursus, ook voor niet TKKL-leden.

TKKL onderscheidt zich van andere koren in de regio door zijn bijzondere repertoirekeuze van wat minder bekende en voor de hand liggende koorwerken.

Afgelopen juni heeft TKKL groots afscheid genomen van Hans van der Toorn. Rens Tienstra heeft zijn stokje voortvarend overgenomen en met veel plezier staat TKKL vanavond dan ook voor u te zingen, voor het eerst onder leiding van Rens.

Door voor dit concert samen te werken met Stadsdichter Zoë van de Kerkhof, laat TKKL opnieuw zien dat het koor steeds op zoek gaat naar nieuwe vormen van samenwerkingen en kunst- en cultuurbelevenis.

www.toonkunstkoorleiden.nl

Foto: Fieke Kroon

Marekerk, Leiden

De **Marekerk** in Leiden is één van de eerste kerken die voor de protestantse eredienst is ontworpen. De inrichting is sterk op het midden gericht, omdat de preekstoel centraal staat met daaromheen de stoelen en banken van de gemeente. Vandaar ook de bijzondere, achthoekige vorm van het gebouw.

Het ontwerp van de Marekerk is van Arent van 's Gravesande en de bouw stond onder leiding van zijn leermeester Jacob van Campen. De kerk kwam gereed in 1649. Alleen de zandstenen gevel met de hoofdingang aan de Lange Mare is van iets latere datum: 1657.

De preekstoel is gemaakt naar het voorbeeld van die in de Nieuwe Kerk in Haarlem. Het bovendee van het uit circa 1560 stammende orgel is afkomstig uit het koor van de Pieterskerk. Het orgel verhuisde in 1733 naar de Marekerk en werd in 1735 vergroot door orgelbouwer Rudolph Garrels. De laatste restauratie dateert van 2010. Het gebouw wordt nog steeds gebruikt door de Hervormde Marewijkgemeente.

Tired – Vaughan Williams*tekst: Lisa Drew.*

Sleep, and I'll be still as another sleeper
 holding you in my arms
 glad that you lie so near at last.

This sheltering midnight is our meeting place
 no passion or despair or hope
 divide me from your side.

I shall remember firelight on your sleeping face,

I shall remember shadows growing deeper
 as the fire fell to ashes, and the minutes passed.

The Passing of the Year – Jonathan Dove**Invocation***William Blake (1757–1827)*

O Earth, O Earth, return!

The narrow bud opens her beauties to the sun*William Blake (1757–1827)*

The narrow bud opens her beauties to

Moe – Vaughan Williams*Tekst: Lisa Drew*

Slaap, en ik zal stil zijn als een tweede slaper die je in mijn armen houdt,
 blij dat je eindelijk zo dicht bij me ligt.

Deze veilige middernacht is onze ontmoetingsplaats,
 en moge passie, wanhoop noch hoop mij ooit van jouw zijde scheiden.

Ik zal me altijd het licht van het vuur op jouw slapende gezicht herinneren.

Ik zal me herinneren hoe de schaduwen dieper werden,
 terwijl het vuur tot as verging en de minuten verstreken.

Het verstrijken van het jaar – Jonathan Dove**Aanroep***William Blake (1757–1827)*

Aarde, O Aarde, kom terug!

Het bloemknopje opent haar schoonheid voor de zon*William Blake (1757–1827)*

Het bloemknopje opent haar schoonheid voor

The sun, and love runs in her
thrilling veins;
Blossoms hang round the brows
of morning, and Flourish down
the bright cheek of modest eve,

Till clust'ring Summer breaks
forth into singing,
And feather'd clouds strew
flowers round her head.

The spirits of the air live on the
smells
Of fruit; and joy, with pinions
light, roves round the gardens,
or sits singing in the trees

Hot sun, cool fire

George Peele (1556 – 1596)
Hot sun, cool fire, temper'd with
sweet air,
Black shade, fair nurse, shadow
my white hair:
Shine, sun; burn, fire; breathe,
air, and ease me;

Black shade, fair
nurse, shroud me and please
me:
Shadow, my sweet nurse, keep
me from burning,
Make not my glad cause, cause
of [my] mourning.
Let not my beauty's fire

de zon, en liefde stroomt door
haar opgewonden aderen;
Bloesems hangen rond het
voorhoofd van de ochtend, en
doen het ook goed op de frisse
wang van de sobere avond,
Tot zomerse zwermen losbarsten
in gezang.
En wolken vol vogels bloemen
strooien rond haar hoofd.

De geesten van de lucht leven
van de geuren van fruit; en
vreugdevogeltjes met hun lichte
veertjes zwerven door de tuinen
of zitten te zingen in de bomen.

Hete zon, koud vuur

George Peele (1556 – 1596)
Hete zon, koud vuur, getemperd
met zoete lucht,
Donkere schaduw, schone
helpster, bedek mijn lichte haar:
Schijn, zon; brand, vuur; adem,
lucht, en verzacht mijn lot;

Donkere schaduw, schone
helpster, bedek me en doe wat ik
vraag:
Schaduw, mijn lieve helpster,
zorg dat ik niet verbrand,
Zorg dat al dit moois niet de
oorzaak wordt van mijn treurnis.
Laat het vuur van mijn

Enflame unstaïd desire,

Nor pierce any bright eye
That wand'reth lightly

Ah, Sun-flower!

William Blake (1757 – 1827)

Ah, Sun-flower! Weary of time,

Who countest the steps of the
Sun,
Seeking after that sweet golden
clime
Where the traveller's journey is
done:

Where the Youth pined away
with desire,
And the pale Virgin shrouded in
snow
Arise from their graves, and
aspire
Where my Sun-flower wishes to
go.

Adieu! farewell earth's bliss!

Thomas Nashe (1567 – 1601)

Adieu! farewell earth's bliss!

This world uncertain is:
Fond are life's lustful joys,

Death proves them all but toys.

schoonheid
Geen onbeheerste lust
ontvlammen,
Of een scherpziend oog raken
Dat lichtzinnig ronddwaalt.

Ach, zonnebloem!

William Blake (1757 – 1827)

Ach, zonnebloem! Moe van de
tijd,
Die de stappen van de zon telt,

Die reikt naar dat zoete gouden
oord
Waar de reizigers tocht voorbij is.

Waar de jongeman wegwijnde
van verlangen,
En de bleke maagd in sneeuwwit
lijkkleed
opstaat uit het graf en wil gaan

Waar mijn zonnebloem heen wil.

Adieu! vaarwel aards geluk!

Thomas Nashe (1567 – 1601)

Adieu! Vaarwel aards geluk!

Deze wereld is niet blijvend:
Dwaas zijn de lustige
levensvreugden,
De dood toont: het is maar
speelgoed.

None from his darts can fly:
I am sick, I must die –
    Lord, have mercy on us!

Rich men, trust not in wealth,
Gold cannot buy you health;

Physic himself must fade;
All things to end are made;
The plague full swift goes by:
I am sick, I must die –
    Lord, have mercy on us!

Beauty is but a flower

Which wrinkles will devour:

Brightness falls from the air;
Queens have died young and fair

Dust hath closed Helen's eye:
I am sick, I must die –
    Lord, have mercy on us!

Im Herbst – Johannes Brahms

Ernst ist der Herbst, und wenn
die
Blätter fallen, sinkt auch das
Herz
zu trübstem Weh herab.
Still ist die Flur, und nach dem
Süden
wallen die Sänger, stumm, wie
nach dem Grab.

Niemand ontkomt aan zijn pijlen:
Ik ben ziek, ik moet sterven –
    God, wees ons genadig!

Rijkaards, vertrouw niet op bezit,
Goud kan geen gezondheid
kopen;
Ook de arts zelf moet verdwijnen;
Alles is gemaakt voor 't einde;
De pest gaat supersnel voorbij:
Ik ben ziek, ik moet sterven –
    God, wees ons genadig!

Schoonheid is slechts als een
bloem;

Rimpels zullen haar verslinden:
Sterren vallen uit de lucht;
Koninginnen stierven jong en
mooi

't Stof sloot ook Helena's ogen:
Ik ben ziek, ik moet sterven –
    God, wees ons genadig!

In de herfst – Johannes Brahms

Somber is de herfst en wanneer
de
bladeren vallen, verzinkt ook het
hart
in droeve smart.
Verstild is het land en de
zangvogels trekken naar het
zuiden, geluidloos, als naar het
graf.

Bleich ist der Tag, und blasse
Nebel
schleiern die Sonne wie die
Herzen ein.
Früh kommt die Nacht, denn alle
Kräfte feiern
und tief verschlossen ruht das
Sein.

Sanft wird der Mensch. Er sieht
die Sonne sinken, er ahnt des
Lebens wie des Jahres Schluss.

Feucht wird das Aug', doch in
der Träne
Blinken entströmt des Herzens
seligster Erguss.

Abendlied – Johannes Brahms

Tekst: Friedrich Hebbel

Friedlich bekämpfen
Nacht sich und Tag.
Wie das zu dämpfen,
Wie das zu lösen vermag.

Der mich bedrückte,
Schläfst du schon, Schmerz?
Was mich beglückte
Sage, was war's doch, mein
Herz?
Freude wie Kummer,
Fühl' ich, zerrann,

Vaal is de dag en bleke nevels
Versluiëren de zon en het hart.
Vroeg valt de nacht in, want alle
levenskracht vloeit weg
en in diepe beslotenheid rust het
zijn.

Mild wordt de mens. Hij ziet de
zon ondergaan, hij voorvoelt,
evenals van het jaar,
zijn levenseinde.
Zijn oog wordt vochtig, maar in
het glanzen van zijn tranen
stort zich de gelukkigste
uitbarsting van zijn hart uit.

Avondlied – Johannes Brahms

Tekst: Friedrich Hebbel

Vredig bestrijden
nacht en dag elkaar.
Hoe deze strijd te temperen?
Hoe deze strijd te slechten?

O pijn, die mij bedrukte,
Slap je al?
Wat mij gelukkig maakte,
Mijn hart, zeg me, wat was het?
Vreugde en verdriet
voel ik wegsmelten,

Aber den Schlummer
Führten sie leise heran.

Und im Entschweben,
Immer empor,
Kommt mir das Leben
Ganz, wie ein Schlummerlied
vor.

**O schöne Nacht – Johannes
Brahms**

Tekst: Georg Friedrich Daumer
O schöne Nacht! Am Himmel
märchenhaft erglänzt der Mond
In seiner ganzen Pracht; Um ihn
der kleinen Sterne Liebliche
Genossenschaft.
O schöne Nacht!
Es schimmert hell der Tau am
grünen Halm;
Mit Macht im Fliederbusche
schlägt die Nachtigall;
Der Knabe schleicht zu seiner
Liebsten sacht.

Maar het sluimeren brachten ze
er stilletjes voor in de plaats.

En in het wegzweven,
Steeds hoger,
lijkt het leven me geheel en al
een slaapliedje toe.

**O prachtige nacht – Johannes
Brahms**

Tekst: Georg Friedrich Daumer
O prachtige nacht! Magisch
schijnt de maan in zijn volle glorie
aan de hemel; om hem heen het
lieflijke gezelschap van de kleine
sterren.
O prachtige nacht!
De dauw glinstert helder aan de
groene halm;
Krachtig zingt de nachtegaal in de
seringenstruik;
De knaap sluipt zachtjes naar zijn
liefje...

**The Passing of the Year –
Jonathan Dove, *vervolg***

Ring out, wild bells

*Alfred Lord Tennyson (1809 –
1892)*

O Earth, O Earth, return!
Ring out, wild bells, to the wild
sky,
The flying cloud, the frosty light:

The year is dying in the night;
Ring out, wild bells, and let him
die.
Ring out the old, ring in the new,

Ring, happy bells, across the
snow:
The year is going, let him go;

Ring out the false, ring in the
true.
Ring out the grief that saps the
mind,
For those that here we see no
more;
Ring out the feud of rich and
poor,
Ring in redress to all mankind.

Ring out the want, the care, the
sin,
The faithless coldness of the
time;

**Het verstrijken van het jaar –
Jonathan Dove, *vervolg***

Klink, wilde klokken

*Alfred Lord Tennyson (1809 –
1892)*

Aarde, o Aarde, kom terug!
Klink, wilde klokken, naar de
wilde lucht,
De vliegende wolk, het koude
licht:

Het jaar gaat sterven in de nacht.
Klink, wilde klokken, en laat het
sterven.

Luid uit het oude, luid het nieuwe
in,
Luid, vrolijke klokken, over de
sneeuw:

Het jaar gaat weg, laat het maar
gaan;
Luid uit het slechte, luid het
goede in.

Luid uit het verdriet dat je geest
verslapt,
Voor hen die we hier niet meer
zien;
Luid uit de strijd van rijk en arm,

Luid in 't herstel voor heel de
menschheid.

Luid uit de armoe, zorg en zonde,

De trouweloze kilte van de tijd,

Ring out, ring out my mournful
rhymes,
But ring the fuller minstrel in.
Ring out old shapes of foul
disease;
Ring out the narrowing lust of
gold;
Ring out the thousand wars of
old,
Ring in the thousand years of
peace.

**Toward the Unknown Region –
Ralph Vaughan Williams**

Words: Walt Whitman

Darest thou now, O Soul,
Walk out with me toward the
Unknown Region,
Where neither ground is for the
feet
nor any path to follow?
No map there, nor guide,
Nor voice sounding, nor touch of
human hand,
Nor face with blooming flesh,
nor lips, nor eyes, are in that
land.

I know it not O Soul;
Nor dost thou – all is a blank
before us;

Luid uit, luid uit mijn treurig
rijmen,
Maar luid de betere minstrel in.
Luid uit de oude vormen van nare
ziekte;
Luid uit bekrompen zucht naar
goud;
Luid uit alle oorlogen zonder end,

Luid in de duizend jaren vrede.

**Naar het onbekende oord –
Ralph Vaughan Williams.**

Tekst: Walt Whitman

Durf je nu, mijn ziel,
Met mij mee te gaan naar dat
onbekende oord,
Waar er geen grond is onder je
voeten
en ook geen pad om te volgen?
Geen kaart, en ook geen gids,
Geen stem klinkt, geen contact
met mensenhand,
Geen gezicht met gezonde blos,
geen lippen, geen ogen in dat
land.

Ik ken het niet, O ziel,
En jij ook niet – alles is blanco
voor ons;

<p>All waits, undream'd of, in that region, that inaccessible land.</p> <p>Till when the ties loosen, All but the ties eternal, Time and Space, Nor darkness, gravitation, sense, nor any bounds bounding us.</p> <p>Then we burst forth – we float, In Time and Space, O Soul, prepared for them; Equal, equipt at last, –</p> <p>(O joy! O fruit of all!) them to fulfil, O Soul.</p>	<p>Alles wacht, nooit van gedroomd, daar in dat rijk, dat ontoegankelijke land.</p> <p>Pas wanneer de banden losgaan, Behalve die van eeuwigheid, tijd en ruimte, En duister, zwaartekracht, noch verstand, ja, niets dat ons nog bindt.</p> <p>Dan barsten we los – we zweven, In tijd en ruimte. O ziel, goed daarop voorbereid; Gelijk, eindelijk goed toegerust, -</p> <p>(O vreugde! O vrucht van alles!) om hen te vervullen, O Ziel.</p>
---	---

Vertalingen

Laurens Leujes

- *The Passing of the Year*
- *Tired*
- *Toward the Unknown Region*

Jos Babeliowsky †

- *Im Herbst*

Carla Prangel

- *Abendlied*
- *O schöne Nacht*

ADMINISTRATIE VOOR SENIOREN

Bent u prima in staat om uw eigen financiële beslissingen te nemen, maar u doet de administratie liever niet helemaal zelf?

Dan is het inschakelen van een professional een goed alternatief

Van Zuylen Administratie helpt u graag

Neem contact
op voor een
vrijblijvende
kennismaking

Ellen van Zuylen

06-11 35 44 45

ellen@vanzuylenadministratie.nl

www.vanzuylenadministratie.nl

Sopranen

Inge Aksoycan-de Bever
Gea v.d. Broeck
Mirjam de Bruin
Dorte Cotellessa-Kramers
Katja Deibel
Ada van Draanen
Ans Draijer
Christina Fortunati
Mirjam Groeneveld
Marieke van Hoffen
Carla Juffermans
Mathilda Kountul
Fieke Kroon
Marlies Lumens
Anne Maat
Tjet Meijer
Maaïke Mentink
Rig Mutschler
Silvia Richter
Jet Schaminee
Marianne Smit
Anja Steenbekkers
Elisabeth Tellegen
Carla v.d. Voort

Alten

Ada Blanken
Lettie Bos
Ans Britsia
Gokky Heemskerck
Caroline Hudig
Zabeth Kneppers
Martine Leewis
Agnes v.d. Meij
Geri Moolenaar
Barbara Oey
Hanriëtte Ruigt
Paula van Schaveren
Jet Schipaanboord
Anneke Schulz
Saskia v.d. Sommen
Liesbeth Speets
Yvonne v.d. Sterren
Marion Stokvis
Adrienne te Velde
Ada Verboon
Simonette de Vriese
Justine Witte
Nicolette Woldring

Tenoren

Wim Benthem
Regina Endemann
Jan Kiers
Laurens Leujes
Han Schijffelen
Michiel Westenberg

Bassen

René Diekstra
Geert Doeven
Bram v.d. Dussen
Jaap van Elsäcker
Rob Grootenhuis
Yves-Luc Hansen
Joop Hol
John Marks
Gijs Mojet
Robert Scheltens
Pieter Stokvis
Leo Vogelenzang
Bob Westerhout

***Misschien sta jij hier
volgende keer ook bij?***

Toekomstblik

We hopen dat je ook nu weer genoten hebt van Toonkunstkoor Leiden. We zien je graag terug als publiek bij ons **jubileumconcert** dat op 16 november zal plaatsvinden. We pakken dan uit met de opzweepende muziek van de Argentijnse componist Martin Palmeri. Op de middag van 16 november zingt het Toonkunstkoor in de Petruskerk te Leiden Palmeri's *Misa a Buenos Aires*, ook bekend als de *Misa Tango*, en het warmbloedige *Magnificat*. Óf misschien zien we je wel als collega-zanger: ben je helemaal enthousiast geworden en wil je graag meezingen? Dat kán!! Ook als projectlid voor een afzonderlijke productie ben je van harte welkom! Op dit moment is er plaats in alle stemgroepen, maar vooral (waar niet?) bij de tenoren, de lage bassen en de hoge sopranen.

Het koor steunen zonder verdere kosten?

&

De VriendenLoterij steunt organisaties die zich inzetten voor het welzijn van mensen en richt zich daarmee ook op de culturele sector zoals koren. TKKL is ook aangesloten bij de VriendenLoterij.

Als je deelneemt (of deel gaat nemen) aan de VriendenLoterij kun je hen verzoeken 40% van jouw inleg ten goede te laten komen aan Toonkunstkoor Leiden.

<https://steun.vriendenloterij.nl/speel-mee-online> of bel met 088-0201020 en kies optie 5 (overige), registratie-code van TKKL: 21275.

Een kleine inspanning voor een mooi resultaat!

Stichting Vrienden van Toonkunstkoor Leiden

De Vrienden van Toonkunstkoor Leiden maken deel uit van een groep muzikliefhebbers die het Toonkunstkoor een bijzonder warm hart toedraagt!

De Stichting maakt het mede mogelijk dat wij ons als koor blijven ontwikkelen en zo de kwaliteit van het koor kunnen blijven bewaken. Met de bijdragen van de donateurs (voorheen vrienden) is het mede mogelijk solisten van niveau te contracteren, ondersteuning te financieren door stempedagogen en incidentele cursussen stemvorming en muziektheorie te realiseren.

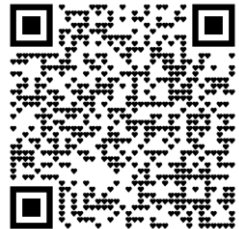
Donateurs van het Toonkunstkoor hebben ook voordelen zoals tijdig geïnformeerd worden over de komende concerten en het recht op, als zij kaarten hebben besteld, twee plaatsen op naam. Je bent dan dus verzekerd van twee mooie plaatsen!

Wil je de Stichting steunen? Word dan donateur van Toonkunstkoor Leiden. Afhankelijk van je voorkeur ben je al donateur voor € 20 (zonder gereserveerde plaatsen) of € 35 (met gereserveerde plaatsen) per jaar, maar een hogere bijdrage mag natuurlijk ook. Je kunt je aanmelden door een e-mail met je adresgegevens te sturen naar Hanriëtte Ruigt en Katja Deibel via donateur@toonkunstkoorleiden.nl en daarnaast jouw bijdrage over te maken op NL 06 INGB 0004 5937 35 t.n.v. Stichting Vrienden van Toonkunstkoor Leiden onder vermelding van je naam en 'Donateur 2025'.

Wij hopen van harte jou als donateur te mogen verwelkomen!

Direct aanmelden kan door de QR code hiernaast te scannen. Je komt dan meteen op de donateurspagina van onze site terecht.

Of vul de volgende bladzijde in, scheur hem uit en deponer deze in de daarvoor bestemde doos bij de ingang/de kassa.

Hierbij meld ik mij aan als donateur van Toonkunstkoor Leiden

Naam:

E-mailadres:

Relatie tot het koor (facultatief):

Ik kies voor de volgende optie (aankruisen wat van toepassing is):

- Ik draag € 20 bij en ontvang informatie over het koor via een nieuwsbrief
- Ik draag € 35 bij en krijg twee op naam gereserveerde plekken als ik twee kaarten koop
- Ik draag een veelvoud (.....x*) van € 35 bij en ontvang een evenredig aantal op naam gereserveerde plekken bij aankoop van een evenredig aantal kaarten.

*: Zelf invullen

NB. De genoemde bedragen gelden op jaarbasis

Als je dit papier deponeert in de daarvoor bestemde doos bij de kassa/de uitgang, nemen wij per mail contact met je op voor de verdere gang van zaken.

Hopelijk mogen wij jou binnenkort als nieuwe donateur verwelkomen!

TKKL is aangesloten bij:

Contactgroep **L**eidse Koren

TKKL stelde nu en in het verleden vrijkaarten voor concerten beschikbaar aan Stichting Vluchtelingenwerk en de Voedselbank.

Mocht u ook een maatschappelijke organisatie weten welke volgens u in aanmerking zou moeten komen voor vrijkaartjes, dan kunt u dat via een mail laten weten aan secretaris@toonkunstkoorleiden.nl